

V Slovenskej republike bolo v roku 2018 hlásených 308 prípadov chorôb z povolania a profesionálnych otráv. Na celkovom počte novozistených prípadov sa ženy podieľali 39,3 %, t. j. 121 prípadmi. Oproti predchádzajúcemu roku sa znížil počet hlásených novopriznaných chorôb z povolania o 46, čo sa odrazilo v klesajúcej incidencii po prepočítaní na 100 000 pracujúcich osôb z 14,0 (14,9 muži a 12,8 ženy) v roku 2017 na 12,0 (13,2 muži a 10,5 ženy) v roku 2018. Z dlhodobého hľadiska evidujeme klesajúci trend. V pozorovanom období od roku 2001 ide o druhý najnižší počet prípadov, menej bolo len v roku 2013 (301 prípadov).

K najčastejšie hláseným chorobám z povolania v roku 2018 patrili:

- ochorenie horných končatín z dlhodobého nadmerného a jednostranného zaťaženia (položka č. 29 zoznamu chorôb z povolania) bolo hlásené u 147 zamestnancov, t. j. 47,7 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania v SR,
- ochorenie horných končatín z vibrácií (položka č. 28 zoznamu chorôb z povolania) bolo hlásené u 55 zamestnancov, t. j. 17,9 %.

V porovnaní s rokom 2017 klesol počet profesionálnych ochorení postihujúcich podporno-pohybový systém, cievny a nervový systém zamestnancov vystavených pri práci dlhodobému nadmernému a jednostrannému zaťaženiu horných končatín zo 178 na 147 (ich podiel klesol z 50,3 % na 47,7 %), no toto ochorenie sa rovnako ako v minulých rokoch podieľa najväčšou mierou na celkovom počte chorôb z povolania. Druhou najčastejšou chorobou z povolania bolo v roku 2018 ochorenie kostí, kĺbov, svalov, ciev a nervov končatín spôsobené prácou s vibrujúcimi nástrojmi. Pri nich sme zaznamenali pokles celkového počtu z 59 na 55, no nárast podielu z 16,7 % na 17,9 %. Tieto dve skupiny chorôb tvorili v roku 2018 spolu 65,6 % z celkového počtu chorôb z povolania.

Porucha sluchu z hluku, prenosné infekčné a parazitárne choroby vrátane chorôb prenosných zo zvierat na ľudí (antropozoonózy), profesionálne dermatózy, silikóza pľúc a profesionálna bronchiálna astma boli v roku 2018 zastúpené vo výrazne nižšom počte. Porucha sluchu z hluku (položka č. 38 zoznamu chorôb z povolania) medziročne vzrástla z 26 na 28 a jej podiel na hlásených chorobách z povolania zo 7,3 % na 9,1 %.

Z hľadiska veku boli v sledovanom roku chorobou z povolania najčastejšie postihnutí pracujúci medzi 50. – 59. rokom života (46,8 %). Podiel postihnutých v tomto veku si v posledných 10 rokoch udržuje prvé miesto. Po nich nasledovali 40 – 49-roční tvoriaci 31,8 % a 60- a viacroční (13,6 %). U tejto najstaršej skupiny 60- a viacročných pracujúcich sledujeme od roku 2009 stúpajúci trend. Pracujúci vo veku 30 – 39 rokov tvorili 5,2 % a 20 – 29 rokov 2,6 %.

Podľa odvetvovej klasifikácie ekonomických činností bol najvyšší výskyt chorôb z povolania v odvetví priemyselná výroba (163 hlásených ochorení, t. j. 52,9 % priznaných chorôb z povolania), ťažba a dobývanie (43 hlásených ochorení, t. j. 14,0 %), poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (34 hlásených ochorení, t. j. 11,0 %), zdravotníctvo a sociálna pomoc (24 hlásených ochorení, t. j. 7,8 %) a stavebníctvo (20 hlásených ochorení, t. j. 6,5 %).

V rámci konkrétnych profesií bolo v roku 2018 najviac chorôb z povolania priznaných u kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov (108 hlásení, z nich najviac v hutníctve a strojárstve), operatérov a montérov strojov a zariadení (90 hlásení) a pomocných a nekvalifikovaných pracovníkov (55 hlásení, z nich najviac v ťažbe, stavebníctve, výrobe a doprave).

Podľa sídla organizácie, kde choroba vznikla, bol najvyšší výskyt chorôb z povolania v Košickom (85 hlásení), Žilinskom (61 hlásení) a Banskobystrickom kraji (55 hlásení). Poradie krajov je nasledovné:

1. Košický kraj 27,6 %
2. Žilinský kraj 19,8 %
3. Banskobystrický kraj 17,9 %

4. Trenčiansky kraj	15,9 %
5. Trnavský kraj	6,5 %
6. Prešovský kraj	5,8 %
7. Bratislavský kraj	4,9 %
8. Nitriansky kraj	1,6 %

Podľa zdravotníckej organizácie, ktorá chorobu z povolania hlásila, bol ich najvyšší výskyt v Košickom a Žilinskom kraji. Zdravotnícke organizácie v Trnavskom a Nitrianskom kraji nehlásili v roku 2018 žiadnu chorobu z povolania.

1. Košický kraj	39,9 %
2. Žilinský kraj	32,8 %
3. Banskobystrický kraj	13,3 %
4. Bratislavský kraj	11,7 %
5. Prešovský kraj	1,6 %
6. Trenčiansky kraj	0,6 %
7. Trnavský kraj	–
8. Nitriansky kraj	–

Ohrození chorobou z povolania bolo nahlásených 7, z nich 5 v zariadeniach Žilinského kraja a 2 v Trnavskom kraji.

Vo vzťahu ku kategorizácii prác bolo v roku 2018 evidovaných 182 novozistených chorôb z povolania zaradených do nerizikovej I. a II. kategórie (59,1 %), 126 ich bolo v rizikovej III. a IV. kategórii (40,9 %). K najčastejším ochoreniam zaradených do nerizikovej kategórie prác patrili ochorenia horných končatín z dlhodobého nadmerného a jednostranného zaťaženia, ktoré predstavovali 112 profesionálnych poškodení zdravia z práce. Podľa odvetvovej klasifikácie činností evidujeme najviac ochorení hlásených v nerizikovej kategórii v priemyselnej výrobe pri výrobe motorových vozidiel, návesov a prívosov. Uvedené údaje, v korelácii s minulými rokmi, potvrdzujú aktuálnu potrebu kompletnej starostlivosti o zdravie aj u pracovníkov zaradených do nerizikových kategórií prác so zameraním na faktory práce a pracovného prostredia.

prof. MUDr. Ľubomír Legáth, PhD.
hlavný odborník MZ SR pre klinické pracovné lekárstvo a klinickú toxikológiu